

به نام خدا

اظهاری نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح تبصره (۶) ماده (۹۶) قانون شهرداری

مصوب ۱۳۳۴ و اصلاحیه مصوب ۱۳۴۵ آن»

مقدمه

از جمله مهمترین دغدغه‌های شهرداری‌ها وجود مدیریت جامع شهری است تا بدین ترتیب مدیریت امور محلی مربوط به یک شهر به‌طور متمرکز و با مدیریت واحد شهرداری صورت پذیرد. قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴ و اصلاحیه سال ۱۳۴۵ را می‌توان نمونه‌ای از این نوع الگوی مدیریت دانست که البته با تصویب قوانین بعدی مخدوش گردیده و یا لاقط در این خصوص ابهام قانونی ایجاد شده است. آنچه که در طرح مذکور مورد توجه قرار گرفته، مدیریت واحد شهری بر اراضی بستر و حریم انهار طبیعی، کانال‌های عمومی، مجاری فاضلاب، مسیل‌ها و رودخانه‌ها در محدوده و حریم شهرهاست.

سابقه تقنین

مطابق تبصره «۶» ماده (۹۶) قانون شهرداری که در سال ۱۳۴۵ به این قانون الحاق گردید «اراضی کوچک‌های عمومی و میدان‌ها و پیاده‌روها و خیابان‌ها و به‌طور کلی معابر و بستر رودخانه‌ها و نهرها و مجاری فاضلاب شهرها و باغ‌های عمومی و گورستان‌های عمومی و درخت‌های معابر عمومی واقع در محدوده هر شهر که مورد استفاده عموم است ملک عمومی محسوب و در مالکیت شهرداری است. ایجاد تأسیسات آبیاری از طرف وزارت آب و برق در بستر رودخانه‌ها واقع در محدوده شهرها بلامانع است شهرداری‌ها نیز مکلفند برای اجرای هرگونه عملیات عمرانی در بستر رودخانه‌ها قبلاً نظر وزارت آب و برق را جلب نمایند».

طبق ماده (۲) «قانون توزیع عادلانه آب» که در سال ۱۳۶۱ به تصویب رسید به استناد اصل چهارم و پنجم قانون اساسی مقرر گردید که «بستر رودخانه‌ها، انهار طبیعی، کانال‌های عمومی، مسیل‌ها، مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی» به‌عنوان انفال در اختیار حکومت اسلامی است و حفاظت و بهره‌برداری از آنها به‌عهده دولت و در برخی موارد وزارت نیرو قرار گرفت. طرح حاضر به نوعی درصدد احیای تبصره «۶» ماده (۹۶) فوق‌الاشعار است.

ارزیابی مصوبه کمیسیون

در خصوص مصوبه کمیسیون نکات زیر قابل ذکر است:

۱. عبارت «گورستان عمومی» و «گورستان موقوفه» به تناسب سایر موارد مذکور در ماده به‌صورت «گورستان‌های عمومی» و «گورستان‌های موقوفه» اصلاح شود.
۲. عبارت «بوستان‌ها، پارک‌های عمومی» به عبارت «بوستان‌ها و پارک‌های عمومی» اصلاح شود تا عبارت «عمومی» به هر دو برگردد و شامل بوستان‌های خصوصی نشود.

۳. در پاراگراف دوم، از عبارت «به‌استثنای رودخانه‌های قابل کشتیرانی واقع در محدوده و حریم شهر» این معنا مستفاد می‌شود که رودخانه‌های قابل کشتیرانی ملک عمومی نیستند درحالی که منظور ماده این بوده است که علیرغم اینکه این نوع رودخانه‌ها ملک عموم هستند لکن در اختیار شهرداری نیستند، بلکه در اختیار سازمان بنادر و کشتیرانی قرار دارند. لذا این عبارت باید به بعد از عبارت «ملک عمومی محسوب و» منتقل شود و عبارت

به این صورت اصلاح گردد: «بستر و حریم انهار طبیعی، کانال‌های عمومی، مجاری فاضلاب، مسیل‌ها و رودخانه‌ها اعم از فصلی و دائم نیز ملک عمومی محسوب شده و به استثنای رودخانه‌های قابل کشتیرانی واقع در محدوده و حریم شهر برای نگهداری و ساماندهی در راستای منافع عمومی در اختیار شهرداری است».

۴. عبارت «شهرداری مکلف است برای اجرای هر نوع فعالیت در اراضی مذکور قبلاً از وزارت نیرو مجوز اخذ نماید» با توجه به ذکر عبارت مشابه در انتهای متن مصوبه کمیسیون، زاید است، مضافاً اینکه اطلاق عبارت «هر نوع فعالیت» برای شهرداری مشکل‌ساز است و به جای آن عبارت «هر نوع فعالیت عمرانی» مناسب‌تر به نظر می‌رسد تا شهرداری برای کارهای بسیار ساده مانند جمع‌آوری زباله‌ها نیازمند مجوز وزارت نیرو نباشد. شایان ذکر است عبارتی که در انتهای متن آمده است همین معنا را بیان می‌کند. لذا حذف عبارت مذکور مورد پیشنهاد است.

۵. عبارت «بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار طبیعی، کانال‌های عمومی و مسیل‌های واقع در محدوده و حریم شهر» که دو بار در انتهای متن تکرار شده است تکرار بی‌جاست و به جای آن می‌توان از عبارت «اراضی مذکور» استفاده کرد مضافاً اینکه عبارت مذکور ناقص است و شامل «مجاری فاضلاب» نمی‌شود.

۶. عبارت «و انهار» که در انتهای تبصره آمده است زائد و قابل حذف است.

نتیجه‌گیری

با عنایت به مطالب پیش‌گفته خصوصاً مدیریت واحد شهری بر اراضی موضوع این تبصره، تصویب این طرح مورد پیشنهاد است، لکن به نظر می‌رسد لازم است اصلاحات مذکور در بند قبل در آن اعمال شود و در نهایت متن تبصره به این صورت تصویب شود:

«اراضی کوچه‌های عمومی، میدان‌ها، پیاده‌روها، خیابان‌ها و به‌طور کلی معابر عمومی، درخت‌های معابر عمومی، بوستان‌ها و پارک‌های عمومی، گورستان‌های عمومی به استثنای گورستان‌های موقوفه و گورستان‌های جنب بقاع متبرکه، ملک عمومی محسوب است و برای نگهداری، ساماندهی و بهره‌برداری در جهت منافع عمومی در اختیار شهرداری قرار دارد. ایجاد هرگونه تأسیسات شهری در اراضی و مکان‌های مذکور به وسیله اشخاص حقیقی و حقوقی با مجوز شهرداری با رعایت قوانین و مقررات مربوط و ضوابط زیست‌محیطی و شهرسازی در طرح‌های هادی جامع و تفصیلی امکانپذیر است. بستر و حریم انهار طبیعی، کانال‌های عمومی، مجاری فاضلاب، مسیل‌ها و رودخانه‌ها اعم از فصلی و دائم نیز ملک عمومی محسوب شده و به استثنای رودخانه‌های قابل کشتیرانی واقع در محدوده و حریم شهر برای نگهداری و ساماندهی در راستای منافع عمومی در اختیار شهرداری است. ایجاد تأسیسات آب، برق و فاضلاب از طرف وزارت نیرو در اراضی مذکور با رعایت شرایط و ضوابط فنی و زیست‌محیطی بلامانع است. شهرداری مکلف است برای اجرای هرگونه عملیات عمرانی در اراضی مذکور قبلاً از وزارت نیرو مجوز اخذ نماید. تملک اراضی متعلق به اشخاص و یا موقوفات مطابق قوانین مربوط انجام می‌شود».